

5. Про політичні партії в Україні: закон України від 05.04.2001 № 2365-III // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2365-14> (дата звернення: 08.05.2017).

6. Про громадські об'єднання: закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 08.05.2017).

Одержано 10.05.2017

УДК 343.97:343.352:354.61

Артем Олександрович САРАТ,

курсант 3 курсу факультету № 1 Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Науковий керівник: Бурак Марія Василівна,

кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем кримінальної поліції Навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

КОРУПЦІЯ В ОБОРОННО-ПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНИМ ІНТЕРЕСАМ І НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Розглянуто питання щодо існування загроз в оборонно-промисловому комплексі України. Акцентовано на тому, що серед усього спектра загроз, досить небезпечним є корупційний вплив на військову безпеку держави. Запропоновано окремі шляхи подолання корупції в оборонно-промисловому комплексі України.

Ключові слова: оборонно-промисловий комплекс України, корупція, національна безпека, національні інтереси.

Існування будь-якої держави передбачає наявність системи національної безпеки, важливою складовою якої є підготовка до оборони. Згідно із Законом України «Про оборону України» підготовка держави до оборони передбачає зокрема формування та реалізацію воєнної, воєнно-економічної, військово-технічної та військово-промислової політики держави забезпечення Збройних Сил України (далі – ЗСУ), інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, та правоохоронних органів підготовленими кадрами, озброєнням, військовою та іншою технікою [1].

Вітчизняний оборонно-промисловий комплекс не має змоги задовольнити потреби ЗСУ, інших утворених відповідно до законів військових формувань у сучасному озброєнні та військовій техніці в

умовах проведення антитерористичної операції (далі – АТО), в особливий період, а також для забезпечення обороноздатності країни у мирний час, що загрожує національній безпеці.

Різке погіршення стану реального сектору економіки, зменшення обсягів виробництва промислової продукції у 2014 році на 10,1 %, у першому півріччі 2015 році на 20,5 відсотка пов'язане, зокрема, із зниженням основних економічних показників діяльності підприємств оборонно-промислового комплексу [2].

Згідно з положеннями закону «Про основи національної безпеки України» реальними та потенційними загрозами національній безпеці України, стабільності в суспільстві на сучасному етапі у війсьній сфері та сфері безпеки державного кордону України є повільність у здійсненні та недостатнє фінансове забезпечення програм реформування Воєнної організації та оборонно-промислового комплексу України [3].

Розділяємо думку Ю. Б. Данильченка про те, що серед усього спектра загроз, є корупційний вплив (як прямому, так і завуальованому, що здійснюється через внутрішніх агентів) на військову безпеку держави. Системність проявів корупції у секторі оборони України свідчить про наявність особливих, навіть певною мірою специфічних чинників, які її зумовлюють. У загальному вигляді ці чинники можна віднести насамперед до впливів на армію з боку зовнішнього надмірно корумпованого середовища всієї країни [4, с. 59].

Слід зауважити, що до основних сфер, на які загальнодержавний корупційний клімат впливає найбільше, можна віднести використання коштів оборонного бюджету та наповнення його спеціального фонду, державні закупівлі, будівництво й розподіл житла, військову освіту, управління та контроль за виконанням завдань, програм і планів, призов на військову службу, кадрову політику, миротворчу діяльність тощо.

Відтак, з метою подолання корупції, створення умов для підвищення рівня функціонування оборонно-промислового комплексу, що дасть змогу задовольнити потреби ЗСУ, інших утворених відповідно до законів військових формувань у сучасному озброєнні та військовій техніці, а також сприятиме створенню та розвитку цілісної системи оборонно-промислового комплексу на принципах збалансованості відповідно до потреб внутрішнього та зовнішнього ринку, Розпорядженням Кабінету Міністрів України затверджено Концепцію Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2020 року [2].

Відповідно до Концепції розв'язання зазначених проблем можливе шляхом здійснення програмно-цільових комплексних заходів, що передбачають: удосконалення процедури визначення ціни на продукцію оборонного призначення з метою запобігання корупції під час

здійснення процедури закупівель за державним оборонним замовленням [2].

Шляхами вирішення проблеми є розробка (перероблення) Стратегії національної безпеки України, Воєнної доктрини України, Стратегічного оборонного бюлетеню України, Державної програми реформування і розвитку оборонно-промислового комплексу, Антикорупційної програми Міністерства оборони України на 2015–2017 роки.

Так, Антикорупційну програму Міністерства оборони України на 2015–2017 роки розроблено з метою створення ефективної системи запобігання і виявлення корупції відповідно до вимог ст. 19 Закону України «Про запобігання корупції», Постанови Уряду від 29 квітня 2015 року № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2015–2017 роки».

Подолання корупції є одним з пріоритетних напрямів діяльності Міністерства оборони України (далі – МОУ), і воно ставить собі за мету створення стійкої та ефективної системи запобігання корупції у структурних підрозділах МОУ, Генерального штабу ЗСУ та інших органах військового управління і ЗСУ в цілому, а також в установах, організаціях, державних підприємствах та не бюджетних суб'єктах господарювання, які належать до сфери управління МОУ.

Антикорупційна програма МОУ визначає шляхи подолання корупції в оборонному секторі України: створення дієвого інституціонального механізму запобігання корупції у МОУ та ЗСУ, посилення спроможності протидіяти корупції на не бюджетних суб'єктах господарської діяльності, які входять до сфери управління МОУ; зміцнення кадрової політики, забезпечення доброчесності військовослужбовців та цивільного персоналу, формування негативного ставлення до корупції; формування максимальної підтримки з боку суспільства, забезпечення відкритості та прозорості, участі громадськості в заходах щодо запобігання корупції; застосування превентивних антикорупційних механізмів під час забезпечення завдань ЗСУ в зоні АТО, підготовки військ (сил), участі підрозділів у міжнародних заходах з підтримання миру і безпеки; зменшення рівня корупції у сфері державних закупівель; забезпечення умов для повідомлень про факти порушення вимог антикорупційного законодавства, застосування ефективних та стримуючих заходів до осіб, причетних до корупційних правопорушень; підвищення ефективності управління фінансовими, матеріальними та іншими ресурсами, забезпечення прозорості виконання бюджетних програм, розвиток та підтримка системи внутрішнього контролю, зміцнення інституційної спроможності внутрішнього аудиту.

Антикорупційна програма Міноборони враховує досвід підготовки таких документів у оборонних відомствах Великої Британії, Королівства Норвегія, Польщі, Болгарії, Грузії, а також міжнародної неурядової організації Transparency International.

Останніми роками Україна у рейтингу корупції у сфері оборони, складеному Transparency International, знаходилася в групі D+. Рівень корупційних ризиків у сфері оборони держав цієї групи становить 18 %. Цей результат нижче середнього [5].

З огляду на ситуацію, яка склалася в оборонному секторі нашої державі, нині в Україні розпочав роботу Незалежний антикорупційний комітет з питань оборони (НАКО). Цей проект діє за сприяння Transparency International Великобританії та України. Комітет є незалежним від держави, його фінансову підтримку здійснює Міністерство закордонних справ Королівства Нідерландів.

Так, до головних завдань новоствореного комітету належать: оцінка корупційних ризиків у сфері оборони та безпеки в Україні, розробка рекомендацій державним органам та підприємствам щодо боротьби з проявами корупції та контроль їх реалізації. На думку членів комітету, прозорість та підзвітність оборонних структур не лише підвищить їхню ефективність, а й сприятиме реформуванню всього сектору безпеки. Наразі комітет починає співпрацю з такими державними органами, як НАБУ, РНБО та МОУ, є взаємодія із громадськими та волонтерськими організаціями [5].

Разом з тим, особливе місце в системі правового забезпечення національної безпеки і оборони та запобігання корупції посідає Стратегія національної безпеки України, у якій визначаються актуальні загрози та пріоритети державної політики у сфері національної безпеки і оборони на визначений період.

Основними напрямками державної політики національної безпеки України у сфері підвищення обороноздатності держави є забезпечення готовності держави, її економіки і суспільства до оборони та відбиття зовнішньої агресії у будь-яких формах і проявах (зокрема у формі гібридної війни), підвищення рівня обороноздатності держави є ключовим пріоритетом політики національної безпеки.

Резюмуючи викладене вище хочеться відмітити, що наявність законодавства з питань забезпечення національної безпеки та запобігання корупції в оборонно-промисловому комплексі України ще не є гарантією його безумовного виконання і належної реалізації його норм. Необхідно запобігти повторенню негативної практики минулого, а саме – відсутності відповідальності за невиконання законів та інших нормативно-правових актів, відсутності зв'язків між різними державними стратегічними і програмними документами.

Список бібліографічних посилань

1. Про оборону України: закон України від 06.12.1991 № 1932-XII // База даних (БД) «Законодавство України»/Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12> (дата звернення: 03.03.2017).

2. Про схвалення Концепції Державної цільової програми реформування та розвитку оборонно-промислового комплексу на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.01.2016 № 19-р. // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-2016-р> (дата звернення: 03.03.2017).

3. Про основи національної безпеки України: закон України від 19.06.1993 № 964-I // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15> (дата звернення: 03.03.2017).

4. Данильченко Ю. Б. Корупція як загроза обороноздатності України // Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.)/МВС України; Харків. нац. ун-т внутр. справ; Кримінологічна асоціація України. Харків, 2016. С. 58–61.

5. Лапаєв Ю. Корупція в оборонному секторі – другий найсильніший ворог України // Тиждень.ua: сайт. URL: <http://tyzhden.ua/Economics/188134> (дата звернення: 03.03.2017).

Одержано 05.05.2017

УДК 343.9

Артем Валерійович ТАРАСЯН,

курсант 4 курсу юридичного факультету Інституту кримінально-виконавчої служби, м. Київ

Науковий керівник: Міщенко Марина Олексіївна,

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри кримінального права, процесу та кримінології Інституту кримінально-виконавчої служби, м. Київ

ПЕНІТЕНЦІАРНО-КРИМІНОЛОГІЧНИЙ «ВЗІРЕЦЬ» ЩОДО НЕЗАКОННОГО ЗАВОЛОДІННЯ ЧУЖИМ МАЙНОМ, ВЧИНЕНОГО ЗАСУДЖЕНИМИ В УСТАНОВАХ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

Визначено найбільш значущі кримінологічні аспекти, які притаманні незаконному заволодінню чужим майном, вчинюваному засудженими в установах виконання покарань. Зокрема, охарактеризовано спосіб, у який воно може здійснюватися, перелік майна, яким частіше за все заволодівають, місця, де це може вчинятися. Визначено пенітенціарно-кримінологічну структуру злочинності щодо незаконного заволодіння чужим майном в установах виконання покарань.